

OPONENTSKÝ POSUDEK

Mgr. Jan Koumar

Etika sexuálního chování. Mimesis etiky sexu v evropské beletrii

Disertační práce, FHS – UK Praha 2020, ss. 395.

Toto mimořádné dílo – kvalitou i rozsahem – organicky navazuje na dosavadní autorovy práce a studie. Připomeňme alespoň Etické souvislosti sexuality. Diplomová práce 2016; a studii z roku 2019 pod názvem Pět přístupů k etice sexuality? V jedné větě lze říci, že jde o široce založené zkoumání a rozbory v perspektivě (filozofické) etiky sexu, téma konceptuálně dosti složité, jak patrně dokládá první část Koumarova díla, totiž jde o hledání pojmosloví (nebo možná tradičněji „pojmosloví“?) a metodologie. Oblast etiky je autorem rozčleněna do řady spíše stručných kapitol, přecházejících od etiky k sexualitě; tu bych snad rozdělil v souladu se svými dávnými texty na „vlastní“ sex (sexual behavior) a postoje. Podle svých spíše etnologických zkušeností bych jádro (antropologie) sexuality shledával v hledání kulturních definic a popisů mužství a ženství. Autor je však v mnohem „delikátnější“ situaci, neboť pracuje v perspektivě etiky, což právě z hlediska antropologie/etnologie je spíše na obtíž (nechci být příliš cynický, tedy toto hledisko je více korelovatelné s klinickou stránkou sexuality, což tak trochu dokládá moje kapitola ve Weissově příručce sexuality: nikoli kulturní konstrukty nebo dokonce fikce, nýbrž fundamentalistický přístup, jak explicitně zdůraznil Petr Weiss). Kdybych to snad jen trochu přehnal, mohl bych říci, že Jan Koumar stojí na opačné straně: mám zde na mysli mamutí rozsah druhé části disertace, tj. Reprezentace etiky sexuality ne vybraných literárních dílech, a to od strany 68 po stranu 324. Ta reprezentace je vskutku reprezentativní: od antiky přes bibli až po Kunderu a Huellebecqa. Toto skoro bezedné seskupení může se snadno stát debatou či námětem o výběrovosti. Jorge Luis Borges říká, že není klasifikace, jež by nebyla „vrtošivá“; a sám autor v souvislosti s hledáním nenáhodnosti zmiňuje Auerbacha a Foucaulta. Je zajímavé, že ve dvou položkách jsou autorem stanovená kritéria výběru vědomě porušena, a to v případě Románu o růži, jenž nebyl jako celek přeložen do češtiny, a něco podobného platí i pro arci rozsáhlou skladbu Byronovu, totiž pro Dona Juana, jehož přiblížení a interpretaci pokládám za neobyčejně zdařilou, ba dokonce inspirativní; snad s výjimkou autorova překladu strofy I/166, kde se mluví o „krytí“, jež provádí paní Julie s Donem Juanem; Jan Koumar mluví v této souvislosti o „zadnici“, ale příslušný verš „His suffocation by that pretty pair“ naznačuje spíše ňadra; tato poznámka nic nemění na kvalitě Koumarových interpretací; nejen ovšem jen případě Byronova

Don Juana. Můj postoj je spíše estetický a kompoziční, a v této souvislosti musím připomenout ruský ornamentální román, tedy alespoň Andreje Bělého a Borise Pilňaka; dlužno ještě dodat, že volně řečeno je „experimentálních románů“ dosti značné množství, mohu snad ještě odkázat na nový román, zvl. Robbe-Grilleta, nebo na Chazarský slovník či na Cortázara, abych uvedl jen pár titulů - opět možnost diskuse, opět možnost „dialogu“. Také možná debata o moderní německé literatuře, H. Heissenbuettel nebo Arno Schmidt, resp. o jejím zastoupení, podobně například v souvislosti s Taťánou Dmitrijevnu Larinou přichází na mysl proslulá Clarissa Samuela Richardsona. A co Rousseuaova Heloisa, nebo dokonce „těžká“ epika Filosofie v budoáru. Nebo nakonec 120 dnů Sodomy, to je morálka. Spíše ale tzv. cyklické connubium.

Rád bych ještě konstatoval dvě věci: Tou první je vysoká přehlednost zkoumaných beletristických děl, nejlépe, výstižná charakterizační tabulka; tou druhou věcí je bibliografie, která dosti jasně dokládá příkladnou, závratnou autorovu orientaci. Ještě několik drobností, tedy Tirso de Molina nikoli Tirso di Molina; připomenu rovněž dílo Václava Černého, jenž v monografii o lidu a literatuře v románských zemích věnuje dosti pozornosti Románu o růži. Mohl bych snad uzavřít tento posudek, jenž také oceňuje řadu hluboce bystrých postřehů a smysl pro souvislosti. Práce Jana Koumara je pro mne horizontem, to především, literárních diskusí a také pozoruhodnou inspirací.

Jednoznačně doporučuji k obhajobě s návrhem „prospěl“.

Doc. Dr. Fr. Vrhel
Ústav etnologie FF UK

Praha, 24. 02. 20.